

T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
CEZA BÖLÜMÜ
ESAS NO : 1987/58
KARAR NO : 1987/59

ÖZET: Sıkıyönetimin kaldırılm
durumunda, hakkında muvakkat
til kararı verilen davanın; 1.
sayılı Kanunun 23. maddesi uyarınca adli yargı yerinde görülmesi gerektiği hk.

K A R A R

TCK. 141/1-4

Davacı : K.H.

Sanık : Latif Özmen

O L A Y : 28.11.1977 tarihinden önce Iğdır Kültür Derneği Üyesi b

lunan sanığın; anılan derneğin yönetim kurulu üyesi olan diğer kişilerle birleşerek bağımsız bir kürdistan devleti kurmak için çalışmalarında buldukları, bu cümleden olarak kürt lisanını geliştirilmesi yönünden özgürlük yolu yayınlarından türkçe izahlı kürtçe gramer adlı 70 adet kitabı Ağrı'daki mensuplarına göndermeyi kararlaştırdıkları, Kerem Gürcan isimli şahıstan bu kitapları alan sanığın Ağrı'da İhsan Aksoy isimli şahsateslim etmek üzere Ağrı'ya getirirken bindiği otobüste yapılan arama sırasında kitaplarla birlikte yakalandığı, böylece; sanığın Tür ulusu arasında kürtçülük biçiminde ayırım yaparak ulusal birliği bozmak zayıflatmak ve sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmaya yönelik cemiyet kurmak suçunu işlediği ileri sürülerek, sanığın eylemine uyan TCK.nun 141/1-4 son. maddesi uyarınca cezalandırılması için Ağrı C. Savcılığınca düzenlenen 24.6.1978 günlü, 1978/430 sayılı iddianame ile kamu davası açılmıştır.

Ağrı Ağır Ceza Mahkemesi; 9.6.1980 gününde, 1980/185-58 sayı ile; atılı suçun işleniş biçimine niteliğine göre, Anayasa'nın tanıdığı temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketleri kapsamında olduğu, bu yönüyle sıkıyönetim ilânına neden olan suçlardan bulunduğu, 1402 sayılı Kanunun 13. maddesine göre davada sıkıyönetim askerî mahkemesinin görevli olduğu gerekçeyle görevsizlik kararı vermiştir.

Erzurum-Kars İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Nolu Askerî Mahkemesi; 21.7.1980 gününde, 1980/235 sayı ile; suçun sıkıyönetim ilânından çok önce işlendiği, şiddet unsuru taşımadığı, davaya Ağrı Ağır Ceza Mahkemesinde bakılması gerektiği kanısı ile, görevli yargı yerinin belirlenmesi için 2247 sayılı Kanunun 19. maddesine göre Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvuruda bulunmuştur.

Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümü; 22.12.1980 gününde, 1980/429-559 sayı ile; suçun temel hak ve örgütlükleri ortadan kaldırmaya yönelik olayları fikri ve eylemsel yapısını önceden hazırlamak olduğundan MGK'nın 7 sayılı Kararının 4. maddesi kapsamına girdiği ve sıkıyönetim ilânına neden olan olaylara ilişkin bulunduğu, 1402 sayılı Kanunun 13/b. maddesine göre davada askerî yargı yerinin görevli olduğu gerekçeyle, sıkıyönetim askerî mahkemesi başvurusunun reddine karar vermiş ve böylece davaya Erzurum Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Nolu Askerî Mahkemesinde devam edilmiştir.

Erzurum Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Nolu Askerî Mahkemesi; 9.9.1981 günün 1980/235-1981/7 müt. sayı ile; sanığın halen yurt dışında olduğu açık adresinin bilinmediği anlaşılma ile gaip olan sanık hakkında kamu davasının 353 sayılı Kanun 162. maddesi uyarınca duruşmasının muvakkaten tatiline karar vermiştir.

Bilahare Erzurum-Kars ve Ağrı İllerinde sıkıyönetimin 19.11.1985 gününde itibaren kaldırılması karşısında, MSB'nin 20.11.1985 günlü, 18934 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan tebliği uyarınca dava dosyasının Elazığ 8. Kolordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı Askerî Mahkemesi'ne gönderilmesi kararlaştırılmış ve dosya Erzurum Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Nolu Askerî Mahkemesi'nin 29.11.1985 günlü, 1984/72 esas sayılı yazısı ile; Elazığ Sıkıyönetim Komutanlığı Askerî Mahkemesi'ne gönderilmiş ve bu mahkemenin 1985/181 esasına kaydedilmiştir.

Elazığ Sıkıyönetim Komutanlığı Askerî Mahkemesi; 18.4.1986 gününde, 1985/181- 1986/102 sayı ile; Elazığ Sıkıyönetim Komutanlığı Askerî Mahkemesi bölgesinde 19.3.1986 gününden itibaren sıkıyönetimin kaldırılması üzerine sanık hakkında verilen muvakkat tatil kararının kaldırılmasına ve dosyanın yeniden ele alınmasına karar verildikten sonra, 1402 sayılı Kanunun 23/son. maddesine göre duruşmanın tatiline karar verilmiş davaların durumlarına ve mahiyetlerine göre görevli ve yetkili merciiilere gönderildiğine dair amir hüküm uyarınca dosyanın görevli ve yetkili Ağrı Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderilmesine ve bu nedenlerle mahkemelerinin görevsizliğine karar vermiştir.

Dosya, Ağrı Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderilmiş ve bu mahkemenin 1986/95 esas sayısına kaydedilmiştir.

Ağrı Ağır Ceza Mahkemesi; 27.4.1987 gününde, 1986/95-1987/53 sayı ile; mahkemelerince daha önce görevsizlik kararı verildiği, bilahare davaya sıkıyönetim askerî mahkemesinde bir müddet bakıldığı, son olarak dosyanın intikal ettiği Elazığ Sıkıyönetim Askerî Mahkemesinde de görevsizlik kararı verildiği, hernekadar Elazığ yöresinde sıkıyönetimin kalkması nedeniyle davaya mahkemelerince bakılması gerekmekte ise de, daha önce mahkemelerinde görevsizlik kararı verildiğinden ve bu görevsizlik kararı kaldırılmadan mahkemelerince davaya bakılmasına usulen imkan bulunmadığından öncelikle her iki mahkeme arasında usule gelen olumsuz görev uyuşmazlığının çözülmesi gerektiği gerekçesiyle, yargılamanın durdurulmasına ve görev uyuşmazlığının çözümü için dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmesine karar verilmiş, dosya Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'nün 20.5.1987 günlü, 28459 sayılı yazısı ekinde Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE: Türk Ulusu adına yargı yetkisini kullanan Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümü, Servet Tüzün'ün Başkanlığı'nda, Y. İsmet Ayer, Mebrure Gözdemir, A. Mazhar Akman, Ergun Argon, Yavuz T. Özgen ve M. Vahap Özaslan'ın katılmaları ile yaptığı 25.5.1987 günlü toplantıda, geçici raportör Hakim M. İlhan Dinç'in raporu ile dosyadaki belgeler; okunduktan toplantıya Cumhuriyet Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Bekir Mavioğlu ile Askerî Yargıtay Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Ertan Urunga'nın adli yargı yerinin görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Esasa girmeden önce yönetimle ilgili bir sorunun üzerinde durmak gerekmez. Zira işbu görev uyuşmazlığından önce görevli yargı yerinin tayini için Erzurum Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Nolu Askerî Mahkemesi'nin 21.7.1980 günlü, 1980/235 sayılı kararla Uyuşmazlık Mahkemesi'ne vaki başvurusu üzerine; işbu davayı askerî yargı yerinde görülmesine, Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümünde 22.12.1980 tarihinde, 1980/429-559 sayı ile; kesin olarak karar verilmiştir. Bu duruma göre askerî yargı yerinin 2247 sayılı Kanunun 29. maddesine göre kesin olan bu karara rağmen görevsizlik kararı vermesi karşısında, görev konusunun Uyuşmazlık Mahkemesince yeniden incelenmesinin mümkün olup olmadığı araştırılmalıdır.

2247 sayılı Yasa'nın 29. maddesinde hernekadar bölümlerin ve genel kurul kararlarının kesin olduğu belirtilmekte ise de, Uyuşmazlık Mahkemesi'nin kesin hükmü; incelenen görev uyuşmazlığı ile sınırlı olup, işbu kararın dayanağını teşkil eden ve görevi tayin eden kanun maddelerinin yasama organınca değiştirilmesi, veya inceleme konusu uyuşmazlıkta olduğu gibi, görevi düzenleme bakımından ancak sıkıyönetimin kaldırılmasından sonra uygulanabilecek ve bu durum için değişik kurallar getiren bir kanun hükmünün uygulanmasını gerektiren hallerde, sözü edilen kararların kesinlik ve bağlayıcılık niteliklerinin devam etmekte olduğu henüz sonuçlanıp kesinleşmeyen davalar yönünden kabul edilemez. Aksi görüşün kabulü, isnadın konusu ve sanığın sıfatı bakımından, bir davaya hangi adli merciide bakılacağı konusunu tayin eden ve mahkemelerin görev ve yetkilerinin kanunla düzenleneceğini saptayan Anayasa'nın 142. maddesi hükmü ve Anayasa'nın kanuni hakim güvencesini taşıyan 37. maddesindeki "hiçkimse kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz." şeklindeki ve sanık için "teminat şartı" olarak öngörülen kural ve usul hükümlerinin kamu düzenine ilişkin olması sebebiyle geçmişteki eylemlere uygulanmasının zorunlu bulunduğu dair genel hukuk ilkesi ile bağdaştırılamaz. Bu itibarla bölgede sıkıyönetim askerî mahkemesince, ancak sıkıyönetimin kaldırılmasından sonra uygulanabilecek 1402 sayılı Kanunun 23. maddesindeki koşulların gerçekleştiği hususu öne sürülerek görevsizlik kararı verildiğine göre, görev konusunun 2247 sayılı Yasa'nın 28. ve 29. maddelerine rağmen yeniden incelenmesi ve görevi düzenleme bakımından sıkıyönetimin kaldırılması durumu için değişik kurallar getiren 1402 sayılı Kanunun 23. maddesine göre görevli yargı yerinin yeniden belirlenmesi gerekmektedir.

Görev konusundaki özün incelenmesine gelince; yukarıda olay yerinde açıklandığı üzere sanık hakkında Ağrı C. Savcılığınca açılan ve Ağrı Ağır Ceza Mahkemesinin görevsizlik kararı ile Erzurum Sıkıyönetim Komutanlığı Askerî Mahkemesine gönderilen davada sanığın yakalanamaması nedeniyle, 9.9.1981 günü, duruşmanın tatiline karar verilmiş olup, sanık yakalanamadan suçun işlendiği bölgede sıkıyönetim uygulaması 19.11.1985 günü ve davanın görüldüğü Erzurum'da yine aynı gün kaldırılmıştır. Bunun üzerine Dosya Elazığ Sıkıyönetim Komutanlığı Askerî Mahkemesine gönderilmiş ve adı geçen mahkeme 1402 sayılı Kanunun 23/son. maddesi uyarınca ve kendi mahkemeleri bölgesinde sıkıyönetimin 19.3.1986 gününde, kalkması nedeniyle görevsizlik kararı vermiştir.

Suçun işlendiği bölgede sıkıyönetimin kaldırılması nedeniyle görevli yargı yerinin belirlenmesi için 1402 sayılı Kanunun sıkıyönetimin kaldırılması durumunda sıkıyönetim askerî mahkemelerinin görev ve yetkilerini düzenleyen 23. maddenin gözönünde tutulması gerekir.

Sözü edilen 23. madde aynen "sıkıyönetimin kaldırılması durumunda sıkıyönetim askerî mahkemelerinde görülmekte olan davalar sonuçlandırılincaya kadar bu mahkemelerin görev ve yetkileri devam eder.....kamu davası açılmamış dosyalar ile duruşmanın tatiline karar verilen davalar, durumlarına, mahiyetlerine ve kanun hükümlerine göre görevli ve yetkili mercilere gönderilir." denilmektedir. Bu maddenin 1. ve 3. fıkraları birlikte değerlendirildiğinde kanun koyucu tarafından sıkıyönetim askerî mahkemelerinde görülmekte olan davaların sıkıyönetimin kaldırılması durumunda da aynı mahkemelerde görülerek sonuçlandırılmasının istendiği, ancak sıkıyönetimin kaldırılış tarihinden önce kamu davası açılmamış dosyalar ile, haklarında duruşmanın tatiline karar verilen davaların, durumlarına, mahiyetlerine ve kanun hükümlerine göre görevli ve yetkili yargı mercilerine gönderilmesinin öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

Sıkıyönetim askerî mahkemelerine gerek iddianame ile gerekse adli ceza yargılama merciilerinin verdiği görevsizlik kararları ile açılan kamu davalarında sanıkların yakalanamaması nedeniyle duruşmanın tatiline karar verilmesi bu durumun devamı süresince o davayı görülmekte olan bir dava olmaktan çıkarmakta, ayrıca sıkıyönetim uygulamasının bir bölgede kaldırılması; 1402 sayılı Kanunun 23. maddesi uyarınca bu gibi davaların durumlarına ve niteliklerine göre görevli ve yetkili yargı mercilerine gönderilmesi gerektiğini de beraberinde getirmektedir. Esasen 23. maddenin son fıkrasındaki hüküm kanun koyucunun amacının da bu doğrultuda olduğunu göstermektedir.

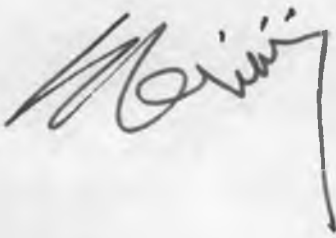
Bu itibarla davanın, 1402 sayılı Kanunun 23. maddesi uyarınca adli yargı yerinde görülmesi gerekmektedir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle davanın adli yargı yerinde görülmesine ve Ağrı Ağır Ceza Mahkemesi'nin 9.6.1980 günlü, 1980/185-58 sayılı görevsizlik kararının kaldırılmasına karar verilmelidir.

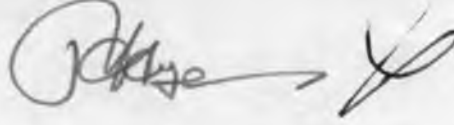
...../.....

SONUÇ: Anlaşmazlığın, niteliğine göre Adli Yargı yerinde çözülmesi gerektiğine, bu nedenle Ağrı Ağır Ceza Mahkemesi'nin 9.6.1980 günlü, 1980/185-58 sayılı görevsizlik kararının kaldırılmasına, 25.5.1987 gününde kesin olarak oybirliğiyle karar verildi.

Başkan
Servet Tüzün

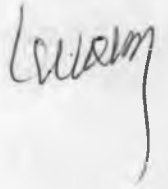
Üye
Y.İsmet Ayer

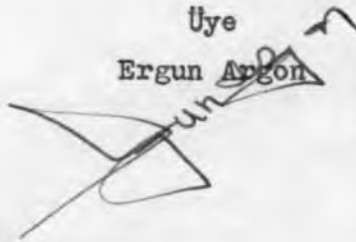
Üye
Mebrure Gözdemir

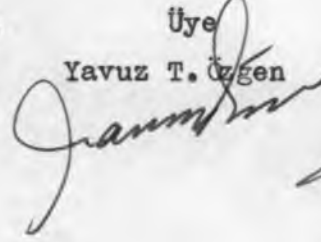
Üye
A.Mazhar Akman

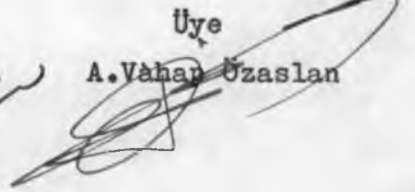
Üye
Ergun Arğun

Üye
Yavuz T. Üzen

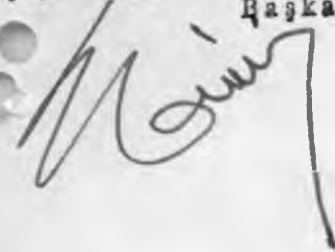

Üye
A.Vahap Üzaslan

Bu kararın 3 emel gazetesinde yayımı uygundur.

Başkan

t/g